

ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้เตรียมเทคนิคที่ใช้ในกระบวนการและพร้อมจะปรับเปลี่ยนเทคนิคที่ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริงส่วนการเข้าถึงข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการพร้อมด้วยคณะผู้ช่วยวิจัยในขณะครบครัน ชุมชนในฐานะผู้ให้ข้อมูลแล้วยังเป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยซึ่งข้อมูลที่ได้จะทำการเขียนบันทึกลงในกระดาษชาร์ต หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการถอดเนื้อหาที่ได้บันทึกไว้เป็นเอกสารทุกครั้ง ส่วนเครื่องมือและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้เพิ่มเติม ได้แก่ แผนที่เขตเทศบาล นครขอนแก่น กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ

3. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการประมวลความรู้จากเอกสารและข้อมูลเชิงคุณภาพ กระบวนการ จัดกิจกรรมและกระบวนการสังเกตการณ์ (Observation)

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1. เครื่องมือเชิงปริมาณ

1.1.1 แบบสอบถาม

1.2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ

1.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

1.2.3 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.2.4 แบบบันทึกการประชุม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยจัดทำดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 แบบบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการสร้างแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ของ (ไพศาล วรคำ. 2552 : 211)

1.1.2 กำหนดประเด็นเนื้อหาและสร้างประเด็นเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่จะศึกษาขึ้นมา โดยครอบคลุมเนื้อหาเรื่องเครือข่ายครอบครัวแบบพิเศษศีลธรรม

1.1.3 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนลักษณะการใช้ภาษา เพื่อแก้ไขปรับปรุง

1.1.4 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ที่ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อความถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) และให้คำแนะนำในการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

1) พระครูอนุกุล ปริญาติการ ดร. ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอปางดะ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาภาษา

2) ดร.ประคอง จุลสอน ตำแหน่งครุวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

3) ดร.ปาริชาติ ซาชิโย ตำแหน่งครุวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย

1.1.5 นำแบบการบันทึกการประชุม แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในบันทึกการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

2. วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงปริมาณ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยจัดทำดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสอบถาม
- 1.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนลักษณะการใช้ภาษา
- 1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) และให้คำแนะนำในการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) พระครูอนุกุล ปริญาติการ คร. ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 - 2) ดร.ประคอง จุลสอน ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 - 3) ดร.ปาริชาติ ซาซิว ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินการให้คะแนนเป็นดังนี้

- ให้ค่าเป็น +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้จริง
 ให้ค่าเป็น 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นวัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้
 ให้ค่าเป็น -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่ได้วัดโครงสร้างเนื้อหาที่ระบุไว้
 ค่า IOC ที่ยอมรับได้ว่าข้อคำถามใดมีความเที่ยงตรงจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
 ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ต้องตัดข้อคำถามนั้นออกไปหรือทำการปรับปรุงข้อคำถามนั้นใหม่ (มนต์ชัย เทียนทอง. 2548 : 208 - 209)

1.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในงานที่การศึกษา
 สนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ทั้งในระหว่างการเก็บข้อมูลและหลังการเก็บข้อมูล โดยการ
 จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) คือ การนำข้อมูลที่ได้ออกมาจำแนกตามประเภท

และจัดกลุ่มข้อมูล จากนั้นจึงทำการหาข้อสรุปและตีความหมายของข้อมูลที่ได้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายผลการศึกษาซึ่งอยู่ในรูปการพรรณนา

1. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลตามกระบวนการต่อไปนี้

- 1.1 นำข้อมูลมาจัดเป็นกลุ่มตามวัตถุประสงค์
- 1.2 นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้สถิติขั้นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินงาน

แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน

1. ศึกษาการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถาม

2. จัดกลุ่มสนทนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) สอบถามแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อตรวจสอบและยืนยันปัญหา

ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว

1. ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

ร่วมกับการบันทึก บูรณาการกับผลการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกระบวนการ

2. หากกระบวนการบ่มเพาะศีลธรรม ผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัวที่เหมาะสม ในรูปแบบของเอกสารและกระบวนการ รวมทั้งในด้านการกิจกรรม ซึ่งนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการบ่มเพาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว

1. ศึกษาผลการบ่มเพาะศีลธรรม โดยผ่านกระบวนการระดับครอบครัว โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม บันทึก ช่วงการจัดกิจกรรม

2. หลังจากร่วมกิจกรรม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สันทนาการ และประเมินจากความพึงพอใจ พร้อมทั้งติดตามสอบถามพฤติกรรม

แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	ระยะเวลา	สิ่งที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาแนวทางการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน	ครอบครัวที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จำนวน 30 ครอบครัว	แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)	เดือน กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2556	ทราบปัญหา อุปสรรค และหลักการ วิธีการบ่มเพาะศีลธรรมในวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน
ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการบ่มเพาะศีลธรรมผ่านเครือข่ายความร่วมมือระดับครอบครัว	ต่อเนื่องจากระยะที่ 1 จำนวน 10 ครอบครัว	การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ร่วมกับการบันทึก	เดือน มกราคม – เมษายน พ.ศ. 2557	ได้กระบวนการ วิธีการ รูปแบบของกิจกรรม ในการบ่มเพาะศีลธรรมที่เหมาะสมสำหรับครอบครัว

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	ระยะเวลา	สิ่งที่ได้รับ
ระยะที่ 3 ศึกษา ผลการบ่มเพาะ ศีลธรรม โดย ผ่านกระบวนการ ระดับครอบครัว	ต่อเนื่องจากระยะ ที่ 2 จำนวน 10 ครอบครัว	รูปแบบการจัด กิจกรรม การสังเกตการณ์ อย่างมีส่วนร่วม ประเมินจากการจัด กิจกรรม ประเมิน ความพึงพอใจ โดย การสัมภาษณ์	เดือน มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2557	ได้ผลการบ่มเพาะ ศีลธรรมและได้ ครอบครัวตัวอย่าง ที่มี มีความสุข สุข ใจ สุขภาพ ที่ได้เข้า ร่วมกิจกรรม

ความเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม เป็นนวัตกรรมทางสังคม ขับเคลื่อนงานผ่านแนวคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการผสมผสานของชุดความรู้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักพุทธธรรมและเป็นแนวคิดใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่เร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคน สังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาคน สังคมไทยให้มีคุณภาพและเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างความอบอุ่นของครอบครัว ซึ่งส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน และเป็นตัวเชื่อมของคนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดทั้งหลายให้เจริญงอกงามขึ้น ด้วยศีลธรรม อารยวิถี ทั้ง 5 งอกงามด้วยศรัทธา เชื่อมั่นงอกงามด้วยศีล ประพฤติดี งอกงามด้วยสุตะรู้จักเล่าเรียน งอกงามด้วยจาคะ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ งอกงามด้วยปัญญา รู้คิด โดยให้ความสำคัญ คือ การทำงานร่วมกันของกลุ่มคนในระดับครอบครัว เกิดเป็นเครือข่าย ร่วมกันทำกิจกรรมบ่มเพาะศีลธรรม ในกลุ่มครอบครัวเป้าหมายและมีพื้นที่สาธารณะสำหรับจัดกิจกรรมร่วมกัน ในการบ่มเพาะศีลธรรม เสริมสร้างคนดี ผู้สังคม เกิดกลุ่มครอบครัวต้นแบบ

ฐานคิดนวัตกรรม

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม ได้ใช้แนวคิดสำคัญจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ในประเด็น การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม วิฤตคามเสื่อมถอยด้านศีลธรรม คุณธรรม

จริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงเกิดแรงบันดาลใจในการ
ใช้ศีลธรรมนำใจคน ดังนั้น นวัตกรรม เครือข่ายครอบครัวบ่มเพาะศีลธรรม จึงมีฐานคิด
ว่า เชื่อมโยงเครือข่ายครอบครัว เสริมสร้างคนดี ผู้สังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY